

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 5. maja 1893.

Politiški oddelek.

Volitve v Trstu.

Razpuščen je tržaški mestni zbor, kateri je hkrati deželni zbor in razpisane so nove volitve. Kakšni povodi vodili so vlado, da je razpustila mestni zbor, ne vemo. Morda se jej ni umestno zdelo, da zbor še posluje, ko mu je že volilna doba potekla, ali so pa res vladni krogi le hoteli prepričati ob srebrni poroki italijanske kraljeve dvojice kake protiavstrijske demonstracije.

Iredentovcem je razpust bil jako nepovoljen, kar že to kaže, da so njih prijatelji celo v Rimu v zbornici stvar spravili v razgovor. Italijanska vlada je dotičnike zavrnila z opazko, da je to avstrijsko notranja stvar, v katero se mešati ne more. Karakteristično je pa vse jedno, da tako pogosto prihajajo v italijanski zbornici v tej ali oni obliki južnotirolske in primorske razmere v razgovor, kajti to kaže, da naši italijanski neodrešenci imajo mnogo vezi s parlamentarnimi strankami v italijanski kraljevini. To je faktum, ki pač zasluđuje, da mu vlada obrača vso pozornost.

Za tržaško iredentsko stranko je razpust zaradi tega jako nepovoljen, ker bode volitve vodila sedaj vlada ne pa mestni magistrat, na katerem ne veje posebno avstrijski duh. Od tega je pa nekaj odvisno, kedo vodi volitve, ker že na sestavo seznamov volilcev nekaj vpliva in je zlasti italijanski magistrat vselej v tem oziru jako pristransko postopal.

Nobena italijanskih strank v Trstu pa tudi ni posebno prijazna Slovencem, pa tudi nobena ni posebno vneta za Avstrijo. Tudi mej konservativno italijansko stranko jih je mnogo, ki tudi gledajo malo čez mejo, če tudi ne tako očitno, kakor možje, ki so dosedaj odločevali v mestnem zboru. Tržaška vlada pa tudi dosedaj ni kazala posebne naklonjenosti Slovencem, torej tudi ni Slovencem dolžnost zanjo hoditi po kostanj v ogenj. Vlada sama je s svojim laskanjem Italijanom mnogo pripomogla, da so iredentovci dobili tako moč na Primorskem. Vse

drugače bi bilo, da je vlada bolje podpirala slovanski živelj. Kakor se kaže, še sedaj ne spoznajo ali nečejo prav spoznati položaja pri tržaški vladi.

Sedaj nastane vprašanje, kaj naj store Slovenci pri volitvah. Obe italijanski stranki se sedaj laskata Slovencem. Nam se zdi v tem oziru popolnoma umesten poziv društva „Edinosti“, da naj se nikdo ne zaveže ničesa, kako bode glasoval, ako ni poprej pri tem društvu vprašal za svet. Tudi italijanskim konservativcem in pa vladi je treba pokazati, da smo Slovenci skupna stranka, da je treba z nami skupno računati, ne pa s posamičniki. Če nas potrebujejo, naj se sporazumejo z društvom „Edinost“, kaj nam hočejo dovoliti, da jih bomo podpirali pri volitvah. Nikomur nismo dolžni delati tlake. Treba je, da italijanski konservativci priznajo, da smo jim potrebni faktor in obljubijo, da se bodo ozirali na nas v mestnem zboru. Če pa tega nečejo storiti, naj si pa sami z vlado pomagajo kakor hočejo. Če konservativna italijanska stranka ne misli se ozirati na nas Slovence kot narodnost in sicer kot enakopravno narodnost z italijansko, potem tudi nam ne more biti dosti ležeče, kedo odločuje v mestnem zboru.

Kdo morda poreče, da tako postopanje ni patrijotično. Ta misel je napačna. Mi Slovenci smo trdno prepričani, da je pospeševanje slovanskega življa v Trstu in Primorji sploh v avstrijskem interesu in v tem nas potrjuje zgodovina poslednjih desetletij. Zato pa ni le v našem interesu, temveč tudi v interesu države, če zahtevamo, da se na nas bolje ozira ob obalih Jadranskega morja. Ne posamičniki, temveč kot narod, in sicer kot zaveden narod moremo kaj storiti za Avstrijo v našem Primorji.

Če bi se morda sedaj ne oziralo na nas, to nas ne sme motiti, kajti priti morajo in prišli bodo časi, ko bodo spoznali odločujoči krogi važnost slovanskega življa v Primorji. Ta čas pa razširjajmo in utrjujmo slovansko narodno zavest mej slovanskim prebivalstvom v Primorji, da postanemo zmirom močnejši faktor. Vsiljevati se ne smemo nikomur. Rajše čakajmo, da bodo nas potrebovali. Pred vsem je pa potrebno, da ostanemo složni. Samo dokler bomo složni, bomo kaj veljali. Če bi Slovenci

v Trstu se jeli prepirati mej seboj, bi kmalu zgubili ves ugled, kakor pada ugled Slovenstva celo na Kranjskem, od kar se ravsamo in kavsamo mej seboj. Veseli nas, da društvo „Edinost“ se more obračati do vseh Slovencev v Trstu in želimo, da za zmiraj tako ostane, da se tržaški Slovenci ne razcepijo v konservativce in liberalce, ali pa klerikalce in naprednjake. Tržaški Slovenci naj ne pozabijo nikdar, da je na nejednosti podlegla celo mogočna Svetopolkova država. Nikakor naj se ne dajo zapejljati s tem, da so stranke pri družih narodih. Mnogoštevilni narodi, katerim so vse narodne pravice že zagotovljene, si pač lahko dovolijo kak „sport“, katerega si Slovenci, ki se moramo boriti za svoj obstoj, ne smemo dovoljevati, posebno v onih pokrajinah ne, kjer smo v manjšini. Kdor priporoča razpor, ni prijatelj našega naroda, naj se dela še za tacega rodoljuba ali domoljuba. Jedinost v jednosti je moč.

Politični pregled.

Prvi maj minol je letos povsod precej mirno, če tudi so ga praznovali delavci skoro po vsej Evropi, v nekaterih krajih bolj, v drugih manj. Na Dunaji je pri slavnosti v Pratu bilo nad 30.000 ljudij. Zvečer je bilo več shodov. Glavni predmet govorom na teh shodih je bil uspeh delavcev v Belgiji, ki so si pridobili občno volilno pravico.

Razdelitev okrajev po narodnostih razburja še vedno duhove na Češkem. V deželnozbornem odseku predlagali so veleposestniki, da se okraji ne razdele le po narodnostih, temveč se ozira tudi na druge okoliščine in potrebe. Ta predlog pa ne ugaja niti Nemcem, niti vladi, niti Čehom. Nemci mislijo, da zanje nova razdelitev okrajev, osnova novih sodišč nima nobene vrednosti, ako se ne izvrši po narodnostih. Vlada misli, da bi bila težava s sestavo porotniških sodišč, ako bi v kakem okrožji bilo prebivalstvo preveč mešano. Čehi se pa boje, da se okraji razdele po želji Nemcev, ako deželni zbor sploh izreče kako mnenje. V zakonu je namreč določeno, da mora deželni zbor izreči svoje mnenje o vsaki razdelitvi okrajev ali osnovi novih sodišč, nikakor pa ni določeno povedano, da se mora vlada ravnati po tem mnenji. Stvar je bila prišla tudi v praškem mestnem zboru v razgovor. Stvar se tiče v toliko Prage, da bi zgubila mnogo veljave, ako se osnuje zaključeno nemško ozemlje, ki bi s časom dobilo svoje glavno mesto. Nehala bi biti glavno mesto vse češke kraljevine. Sklenilo se je bilo poprositi klub veleposestnikov, da naj z drugimi češkimi zastopniki glasuje proti temu, da bi se v tej zadevi sploh oddalo kako mnenje.

Štajarski deželni zbor se najbolj bavi z gospodarskimi stvarmi. Pomenljivo je, da je sklenil podpirati snovanje posojilnic. Za ta predlog so glasovali tudi Slovenci, da pokažejo nemškemu sodeželanom, da je jim blagor vse dežele na srcu. Za Slovenski Štajer ta sklep nima posebne važnosti, ker ima že dovolj dobro utrjenih posojilnic. Vodstvo slovenskih posojilnic je tudi v tako dobrih rokah, da se ni bati, ko bi le poskusili z deželnim denarjem ustanoviti kake konkurenčne zavode ali pa zamotati jih v kako zvezo z nemškimi posojilnicami. Sploh se nemški Štajarci lahko v tem oziru kaj uče od Slovencev, nikakor pa ne nasprotno. Politična debata je bila le pri deželnozbornem poročilu o šolskih stvareh, ko sta se dva nemška poslanca hudovala, da se v Šoštanji in Ljutomeru ne osnujeta nemški šoli. Dva slovenska poslanca sta Nemcem dobro pojasnila, da je njih zahtevanje nepostavno, pa tudi smešno, ker Spodnjega Štajerja tako nikdar ne ponemčijo.

V Galiciji mislijo premeniti občinske volilne rede za mesta. Sedanji volilni redi so jako čudni. Židje imajo večino volilcev v štirih mestih, ali pri sedanji razdelitvi volilnih okrajev imajo židje večino v občinskih zastopih v nad sto mestih in trgih. Skoro v vsakem večjem kraju v Galiciji je župan žid, ki tega tudi nikakor ne skriva. Sedaj se bodo vpeljali štirje volilni razredi in volilci vanje pravičneje razdelili, tako da židom ne bode tako lahko dobiti večine.

Ogerskemu državnemu zboru je vlada predložila predloge zakona, po katerih se župnikom vzame vodstvo stanovskih matric (krstnih in mrtvaških bukev) in se to izroči drugim osebam. Ljudje bodo torej imeli večje neprijetnosti. Hoditi bodo morali ne le k župniku, temveč še k voditelju matric naznanjati krste, poroke in smrti. Pa tudi brez stroškov stvar ne bode, kajti vodje matric bodo morali biti plačani. Da se ta novotarija vpelje, so trije povodi. Država hoče pokazati svojo mogočnost, da ima ona povsod prvo besedo in neče biti odvisna od cerkvenih organov. Katoliškim duhovnikom se odvzame priložnost ovirati, da se otroci iz mešanih zakonov vzgajajo v zmyslu postave iz 1868. leta, to je dečki v očetovi, deklice v materini veri, kar nasprotuje določbam katoliške cerkve. Katoliški duhovniki niso hoteli naznanjati drugoverskim duhovnikom otrok, kateri bi se po zakonu morali odgojiti v drugi veri. Sedaj bodo protestanski duhovniki lahko pri voditeljih matric izvedeli za vse take otroke, da bodo potem gledali, da se vzgajajo v njih veri. Matrice se bodo vodile v madjarščini in bodo sploh ti uradniki le madjarski uradovali. Vlada je pa tudi zbornici predložila zakon, s katerim se dovoljuje kristijanom prestop v židovstvo, kar dosedaj na Ogerskem ni bilo dovoljeno. Posledica tega zakona bode, da se bode požidilo več zadolženih grajščakov, da dobe potem bogate židinke za žene.

Avstrija in Rusija. — Obisk, s katerim je avstrijski cesar počastil ruskega vnanjega ministra Giersa, naredil je v Petrogradu jako dober vtis, kajti vse je v tem edino, da četudi ta obisk nima nobenega posebnega političnega namena, je vendar neovrgljiv dokaz, da mej Rusijo in Avstrijo vladajo dobri odnošaji. Posebno z veseljem pozdravili so v Petrogradu ta obisk tudi zaradi tega, ker je bil tako kmalu po avdijenci bolgarskega ministerskega predsednika Stambolova pri avstr. cesarju. Ta avdijenca vzbudila je namreč v ruskih krogih velike pomisleke glede postopanja Avstrije v bolgarskih zadevah nasproti Rusiji. Ta obisk cesarjev pri Giersu je pa vse te pomisleke odstranil in rusko javno mnenje prepričal, da čudnih pojavov, ki se v bližnjem času lahko v Bolgariji pokažejo, ni devati v direktno zvezo z avstro-ogersko politiko, kar bi se bilo sicer najbrže zgodilo.

Bolgarija. — Te dni vršile so se volitve v sobranje. Kandidatje vladne stranke so skoro povsod prodrli. V Sofiji je bila udeležba volilcev prav mnogobrojna in sta izvoljena ministerski predsednik Stambolov in župan Petkov.

Srbija. — Radikalci in naprednjaki so za volitve v skupščino že imenovali svoje kandidate. Liberalci še zdaj niso na jasnem, hočejo li se volitev udeležiti ali ne. V slučajih, da se volitev udeleže, bodo si komaj več ko deset mandatov priborili. — Ministerski predsednik Dokič se je izrazil, da je prva naloga sedanjega ministerstva, da si pridobi zaupanje v inozemstvu, kajti le, če je to osvedočeno o stalnosti srbskih razmer, bode zadobila Srbija nekdanji svoj kredit. Na podlagi tega skrbelo bo ministerstvo potem za zboljšanje finančnih razmer v državi.

Rusija. — Poroča se, da so dosedaj nepoznani zločinci na železnični progi pri Harkovu poškodovali tako močno šine, da bi bil vlak, v katerem se je car vozil brez dvoma iz tira skočil in bi se bila nesreča zgodila, da ni strojevodja začasno opazil, da so šine poškodovane. Brez dvoma je, da se je poskusil atentat na carja. Več sumljivih oseb so zaprli.

Nemčija. — Svobodomiselna stranka predložila je dr-